F 295 / 633

სოციალისტ-ფედერალისტი

ორშაბათი, 13 იანვარი 1919 წ.

დასაბეჭდი მასალები მიიღება „სოციალისტ-ფედერალისტის" რედაქციაში, ყოველ-დღე, დილის 10-ს—12-მდე და საღ. 6—8-მდე. ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება. დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები არ ინახება ერთი თვით მხოლოდ დიდი წერილები. ფოსტის მისამართი წერილებისა და ფულისათვის: ტფილისი ლორის-მელიქოვის ქ. № 1. „სოციალისტ-ფედერალისტი"-ს რედაქცია.

ფასი ტფილისში და ტფილის გარედ ათი შაური რკინის გზის სადგურებზე 12 შაური.

ფასი 50 კ.

№ 21 საქართველოს სოციალ-ფედერალისტ მუშათა კავშირის გაზეთი № 21

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ამხანაგ მუშებს!

ამხანაგებო! გაზეთი სოციალისტ-ფედერალისტი ეს თქვენი ჭირ-ვარამის, და თქვენი გულის ნადების გამომხატველი მუშათა ორგანოა, რომლის არსებობაც შესაძლებელია მხოლოდ თქვენივე ძლიერი ენერგიული დახმარებით. თქვენ უნდა უზრუნველ ჰყოთ თქვენი ორგანოს გამოცემის საქმე და გაუწიოთ მფარველობა.

ამხანაგებო! მაშ მოაწყეთ თქვენი გაზეთის გავრცელების საქმე.

გამართეთ ხელის მოწერა! შეაგროვეთ შემოწირულება! მოუწოდეთ ამხანაგებს თვისი წმინდა ვალის მოსახდელათ.

ტფილისი, იანვრის 13.

ჩვენი მდგომარეობა. მას შემდეგ, რაც უცხო ძალა შემოვიდა ჩვენს ქვეყანაში, ბუნებრივია, რომ ქართველ საზოგადოებაში სხვა და სხვა ერთი მეორეზე საოცარი ამბები ვრცელდება. ამბობენ, რომ ჩვენმა მთავრობამ დენიკინის აგენტებს ნება დართო ქ. ტფილისში მოხალისეთა რაზმების შედგენისათ და ვინ იცის კიდევ რას არ ავრცელებენ, რას არ ლაპარაკობენ ნებსით თუ უნებლიეთ ქორიკანობისქსელში გაბმული პირები. ჩვენი მოვალეობაა, ერთხელ და კატეგორიულად განუცხადოთ ქართველ საზოგადოებას, რომ ასეთი ხმები მხოლოდ ჭორებია, რომელსაც ჩვენი ქვეყნის დაუძინებელი მტრები ავრცელებენ, რათა შეჰქმნან ერში მითქმა-მოთქმა, აამღვრიონ წყალი და შემდეგ თვისი ბინძური საქმე შეასრულონ. განსაკუთრებით ცდილობს ამას რუსთა ეროვნული საბჭო, რომლის შესახებაც დღევანდელ ჩვენს გაზეთში მოთავსებულია ცალკე წერილი. და აგრეთვე ცდილობენ სომხის საზოგადოების ზოგიერთი ნაწილები, რომელთაც დღემდის არ შეუჩერებიათ თვისი გველური სისინი, ჩვენი ქვეყნის წინაამდეგ მიმართული.

და თუ ყველაფერი ეს მართალია, მით უფრო მეტი სიფხიზლე და გამჭრიახობა მართებს ქართველ ერს. არც ერთი ნაწილი ჩვენი საზოგადოებისა არ უნდა გახდეს მსხვერპლი ხულიგნების მიერ დაგებულ პროვოკაციულ ქსელისა. საქართველოს მოქალაქენო, დიდის სიფრთხილით მოექეცით იმ ცრუ ხმებს, რომელთა გავრცელებას მხოლოდ ერთი აზრი აქვს— ჩვენი ერის ზოგიერთი ნაწილებიც ჩაითრიონ საქართველოს საწინააღმდეგო მოქმედებაში და ქართველისავე ხელით დაანგრიონ ახლად შექმნილი ძვირფასი შენობა. მთელის არსებით უნდა ვებრძოლოთ ამ პროვოკატორებს და ხელი შეუშალოთ მათ საზიზღარ საქმეს.

საზოგადოებაში ხმაა გავრცელებული, რომ რაკი დამფუძნებელი კრების არჩევნები 14 თებერვალს დაიწყება, მთავრობა ამ ორ დღეში დაითხოვს პარლამენტს და შემდეგ თავისი ნებით ბევრს რამეს დაუთმობს უცხო ძალას.

ჩვენი ცნობით ეს ხმებიც სრულიად უსაფუძვლოა. მთავრობამ და პარლამენტმა იმიტომ დააჩქარა დამფუძნებელი კრების მოწვევა, რომ მას დიდი მნიშვნელობა ექნება როგორც ჩვენს შინაურ ცხოვრებაში, ისე იმ კონფერენცისთვისაც, რომელმაც უნდა გადასწყვიტოს ბედი მრავალი პატარა ერისა. თავის დროზე ჩვენ უკვე აღვნიშნეთ დამფუძნებელი კრების მნიშვნელობა საქართველოს ცხოვრებისთვის და ამ ჟამად სიტყვას არ გავაგრძელებთ.

ჩვენ მხოლოდ ერთი რამეს ვფიქრობთ და მოვითხოვთ საქართველოს პარლამენტისა და მთავრობისაგან, სახელდობრ იმას, რომ დამფუძნებელი კრების მოწვევის უკანასკნელ საათამდე შეუძლებელია დათხოვნილ იქმას პარლამენტი. მართალია, ჩვეულებრივ დროს პარლამენტალურ ქვეყნებში ახალი არჩევნების დაწყების დროს საკანონმდებლო დაწესებულებას ითხოვენ. მაგრამ ჩვენ დღეს ისეთ პირობებში ვცხოვრობთ, როდესაც ყოველ საათში იცვლება პირობები და ღრმადა ვართ დარწმუნებული, საქართველოს წარმომადგენელთა კრებული მხოლოდ მაშინ დაიძლება, როდესაც დამფუძნებელი კრების შეკრება უკვე განხორციელებული იქნება. თვით არჩევნების დროსაც უნდა მოქმედებდეს პარლამენტი, რომელმაც, ვიმეორებთ, თვისი ადგილი სულ მცირე დროის შემდეგ უნდა დაუთმოს დამფუძნებელ კრებას.

ჩვენი გაზეთის პირველ ნომერში ჩვენი შეურყეველის იმედით შევყურებდით ჩვენს მომავალს. დღესაც ისევ ვფიქრობთ და იმავე იმედით გვინდა მტკიცედ დავედვათ ჩვენი ქვეყნის ბედნიერებას.

ჩვენი მოვალეობა. იანვრის 12-ს, კვირას საქართველოს დედაქალაქში შეიკრიბება ჩვენი პარტიის მესამე ფედერალური საბჭო. ამ საბჭოს კრებას ჩვენ განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ვაძლევთ. იგი შესდგება უმთავრესად იმისთვის, რომ გამოარკვიოს ჩვენი პლატფორმა დამფუძნებელ კრებაზე. მას შემდეგ, რაც რევოლიუციამ საშუალება მოგვცა, ნათლად აგვესახა ჩვენი უმთავრესი თანამედროვე მოთხოვნილებანი, ჩვენი პარტია საოცარის სისწორით ახასიათებდა რევოლიუციის მიმდინარეობას და დღემდის მისთვის პოლიტიკურ აღთქმას არ უღალატნია.

საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ ჩვენი პოზიცია არსებითად არ შეცვლილა მაგრამ ერთი კი რამ ყველასათვის ცხადი გახდა სახელდობრ ის, რომ ჩვენი პარტია ცდილობდა ერის საკეთილდღეოდ მიემართნა ყველა იმ ჯგუფების მოღვაწეობა, რომელთაც ჩვენს ქვეყანაში დიდი ხნის არსებობა ჰქონდათ. ეს გარემოება, უეჭველია, ხშირად ჩრდილავდა ჩვენს პარტიულ სახეს და ხშირად სამართლიან გულისწყრომას იწვევდა პარტიულ ამხანაგებში. უნდა ითქვას, რომ ზოგ შემთხვევაში ჩვენი ქვეყნის ინტერესები მართლაც მოითხოვდენ ასეთ მოქმედებას, ხოლო სხვა შემთხვევებში იგი გადაჭარბებული და უადგილო იყო.

15 წლის განმავლობაში ჩვენს პარტიას მაღლა ეჭირა დროშა ეროვნული თავისუფლებისა და მშრომელი ხალხის კეთილდღეობისა, და თუ პირველი ნაწილი განხორციელდა, ან თუმცა დიდ სიფრთხილესა და გამჭრიახობას მოითხოვს, უეჭველია ჩვენს წინ უნდა გადაიშალოს ფართე ასპარეზი სოციალური შემოქმედებისათვის. [illegible] ხაროდ ზოგიერთ ამხანაგსაც, რომ ეროვნული საკითხის გადაჭრით შეიძლება დროებით მაინც დავკმაყოფილდეთ. ჩვენის ღრმა რწმენით ეროვნული თავისუფლება უდიდესად მჭიდროდაა დაკავშირებული პოლიტიკურსა და სოციალური განთავისუფლებასთან. ვისაც პირველი აინტერესებს, მას უნდა აინტერესებდეს მეორეც—პირველ მეორეს გარეშე არასოდეს არ იქნება დასრულებული, სავსებით განსაზღვრებული.

ამ თვალთაზრისით, საყურადღებო იყო, რომ პარტიის წარმომადგენლებს ფართოდ გაეთვალისწინებიათ ჩვენი საპარლამენტო ფრაქციის მოღვაწეობა და ამ გათვალისწინების შემდეგ გაეხაზათ ჩვენი პლატფორმა.

სამწუხაროა, რომ ეს გათვალისწინება წილად ხვდა არა კონფერენციას არამედ ფედერალურ საბჭოს, რომელსაც მთელი შემადგენლობით დაესწრება მთავარი კომიტეტი, ზოგიერთის გამონაკლისით, იგივე საპარლამენტო ფრაქცია და მაშასადამე მსჯელობაც სრული ვერ იქნება, რადგან პარტიის ყველა ორგანიზაცია ვერ იქნება წარმოდგენილი. თვით მუშაობის სათანადოდ გაცხოველება და კანდიდატების დასახელება დაჯგიფებით მოითხოვდა კონფერენციის მოწვევას, მაგრამ, როგორც ყოველთვის, ეხლაც დავიგვიანეთ. იძულებული ვართ, ისევ ფედერალური საბჭოს კრებით დავკმაყოფილდეთ. მაგრამ ერთ რამეს კი მოვითხოვთ ორგანიზაციების წარმომადგენლებისაგან: თითოეული მათგანი უნდა გარკვეულის მანდატით და გეგმით მოვიდეს ამ კრებაზე და შეეცადოს საერთო, პარტიული ზრახვების განაღდებას, მათ კრების მიერ დადასტურებას.

ჩვენი პარტია მომენტის პარტია არ ყოფილა, თუ წარსულ ბრძოლაში მას უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა, არა ნაკლები იქნება მისი მნიშვნელობა მშრომელთა მომავალი ბედნიერებისთვის ბრძოლაში.

სალამი ამხანაგებს!

მოწოდება ამხანაგებს!

ქალაქისა და სოფლის ამხ. მუშებო! თანახმად ჩვენი პარტიის მესამე თავისუფალ კონფერენციაზე თქვენი წარმომადგენლების სურვილისა და ნებისყოფისა საქართველოს დედაქალაქში უკვე დაარსდა ჩვენი კავშირების დრ. მთავარი გამგეობა, რომელიც უმთავრეს მიზნად ისახავს მოკლე დროში მოიწვიოს ქალაქისა და სოფლის ამხ. მუშების კონფერენცია, რომელმაც სხვათა შორის უნდა არსებითად განიხილოს ჩვენი პარტიული მოქმედება და ერთხელ და სამუდამოდ განსაზღვროს ის სამართლიანი ხაზი, რომელიც ჩვენი მოძღვრების დედა აზრიდან გამომდინარეობს. საიდანაც არ უნდა მოხდეს რყევა და ცვლილება, ჩვენის მრწამსისა, თქვენი მოვალეობაა, ამის ნება არავის მისცეთ!

დღეს საქართველოს სოც.-ფედერალისტთა პარტიის ნამდვილი გულშემატკივარი და დამცველი უმთავრესად თქვენა ხართ, სოფლისა და ქალაქის ამხ. მუშებო! და რაკი ისტორიამ ეს მისია დაგაკისრათ, დრ. მთავარ გამგეობას სრული იმედი აქვს, რომ მას თქვენ ღირსეულად შეასრულებთ!

დრ. მთავარმა გამგეობამ უკვე განაახლა ჩვენი გაზეთის „სოციალისტ - ფედერალისტის" გამოცემა და ცდილობს, რაც შეიძლება მეტ ცოცხალ ძალას მოუყაროს თავი მის გარშემო და გაამდიდროს და გააცხოველოს მისი შინაარსი.

დრ. მთავარი გამგეობა არა ნაკლებ ყურადღებას აქცევს ჩვენი პარტიის მუშათა ორგანიზაციების მოწყობას იქ, სადაც დღემდის იგი არ არსებობს, ხოლო არსებულ ორგანიზაციებში კი მუშაობის განახლებას და გაძლიერებას.

ჩვენ დარწმუნებული ვართ, ამხანაგებო, რომ თქვენც ჩვენთან ერთად იქნებით და ყოველი საშუალებით დაგვეხმარებით ამ რთულსა და პასუხსაგებ საქმეში.

მაშ, მოქმედება, მუშაობა, ამხანაგებო!

საქ. სოც. ფედერ. მუშათა კავშირების დრ. მთავარი გამგეობა.

რუსთა ეროვნული საბჭო საქართველოში.

ვგონებ, ყველას უნდა ახსოვდეს ის, თუ ვისგან შესდგება რუსთა ეროვნული საბჭო საქართველოში. აქ თავი მოუყრია ყოფილ რუს ხულიგან მოხელეებს, რომელთაც ვერ შეუყვარებიათ დამოუკიდებელი და თავისუფალი საქართველო, რომელთაც დიდი და [illegible] მტრობა [illegible] ჩვენს წინააღმდეგ. რუსეთის ორ თავიანი არწივის ბნელ მსახურთ არ უნდათ შეურიგდენ თავისუფლებას სხივებით გამთბარ საქართველოს და თვის ბინძურ ზრახვებით [illegible] კვლავ მონობის უღელი დაადგან ახლად ფეხზედ ამდგარ განაწამებ ერს.

საზიზღრებო!

ამაოდ ფიქრობენ თავისი წადილის შესრულებას!

სალოდავნი!

ტყუილად ეპირებიან სისხლიანი და გასვრილი ხელით კვლავ დაბნელონ საქართველოს თავისუფალი მზე!

განა შევცდები, თუ ვიტყვი, რომ მთელი ქართველი ერის პასუხი მათდამი მხოლოდ ეს იქნება:

„შორს თქვენი ჯალათური ხელები, განშორდით ჩვენი ქვეყნის საზღვრებს; თავი დაანებეთ თქვენ მიერ განაწამებ ქვეყანას და დაუბრუნდით თქვენს სამშობლოს, რომ იქ განაგრძოთ ძველებური მოღვაწეობა!"

ხულიგანთა ეს საბჭო, რომელიც თავის თავს ამიერკავკასიის საბჭოს უწოდებს, დღემდის არა სცნობს ჩვენს დამოუკიდებლობას და ისე გვექცევა, თითქოს ჩვენ ისევ რუსეთის ტერიტორიის ნაწილი ვიყოთ.

ჯერ იყო და ეს საბჭო ლენინის მთავრობას სთხოვდა, რათა იგი აღჭურვილი ყოფილიყო რუსეთის საბჭოთა ფედერატიული რესპუბლიკის მოქალაქეთა ინტერესების ოფიციალურ დამცველად. ხოლო როდესაც აქედან არა გამოვიდა რა და ლენინ-დენიკინის რეჟიმმა ხულიგანთა საბჭო არა სცნო, მაშინ მან მიახერხა ყუბანის მთავრობისაგან ასეთი რწმუნების მიღება. რასაკვირველია, საქართველოს მთავრობამ რუსთა ამიერკავკასიის საბჭოს ასეთი მანდატი ვერა სცნო და იგი ყუბანის მთავრობის ოფიციალურ წარმომადგენლად ვერ აღიარა.

დღეს კი, როდესაც საქართველოში უცხო ძალა შემოვიდა, ხულიგნები კვლავ ამოძრავდენ და ჩვენ მთავრობას პირდაპირ თავხედური მოთხოვნილება წარუდგინეს. და ამავე დროს ეს მოთხოვნილებანი მოკავშირეთა წარმომადგენლებსაც აცნობეს. ყოველივე ამას სჩადიან იმ მოსაზრებით, რომ უცხო ძალის ზედგავლენით აიძულონ საქართველოს მთავრობა, მათი მოთხოვნილებათა მიღებაზე.

ჯერ სომხეთის ავანტიურისტები ეპირებოდენ ამას, ეხლა კი მათ რუსის ხულიგნები გაჰყვნენ და უკვე ახდილად ეწევიან ჩვენს წინააღმდეგ ყოვლად საზიზღარ კამპანიას. დენიკინის მონამორჩილნი საქართველოს ტერიტორიაზედაც განაგრძობენ თვის რეაქციონურ პოლიტიკას, მაგრამ საყურადღებოა გაცნობა, თვით მოთხოვნილებათა.

რუსთა ამიერკავკასიის ეროვნული საბჭო მოითხოვს საქართველოს მთავ-

რობისაგან, რომ სასამართლოს გარეში დატყვევებული რუსეთის მოქალაქეები გათავისუფლებული, ხოლო საქართველოს საზღვრებიდან გაძევებული, დაბრუნებული უნდა იქნან, რუსთა საბჭოს მიენიჭოს უფლება იმ ადგილებზე, რომელიც უწინ რუსებს ეჭირათ, ამიერ-კავკასიის სხვა და სხვა კუთხიდან დაასახლოს თავისი შეხედულებით რუსები, საქართველოს მთავრობამ რუსეთის მოქალაქებად უნდა აღიაროს ყველა ის რუსი, რომელიც საბჭოს მიერ იქნება ცნობილი, ქალაქის საბჭოთა ხმოსნების არჩევნები ან უნდა გადაიდოს ან უნდა გატარდეს ამიერ-კავკასიის კომისარიატის კანონის თანახმად ისე, რომ მხედველობაში არ იქნეს მიღებული საქართველოს პარლამენტის ქვეშევრდომობის კანონი, საჭიროა სახელმწიფო დაწესებულებათა გაეროვნების დროებით შეჩერება, აუცილებლად უნდა დაარსდეს შერეული რუს-ქართველთა კომისია საეკლესიო ქონების გასანაწილებლად....

არა მკითხველო, შორს ძლიერ შორს მიდიან რუსის ხულიგნები! დღეს ისინი არამც თუ ვითომდა რუსის მოქალაქეების ინტერესების დამცველად გამოდიან, არამედ პირდაპირ ერევიან ჩვენს შინაურ საქმეებში. საქალაქო არჩევნების გადადების, ან მათი რუსეთის კანონის მიხედვით წარმოებას მოითხოვენ, საეკლესიო ქონების შეთანხმებით განაწილებას, დაწესებულებათა გაეროვნების შეჩერებას და სხვა.

მერე ვინ არიან ეს ვაჟბატონები, ან ვისი სახელით ლაპარაკობენ? ჩვენ მთავრობას მათ მოთხოვნილებაზე მხოლოდ ერთი პასუხი უნდა ჰქონდეს: თქვენ ბატონებო, ისეთ მოთხოვნილებას უყენებთ საქართველოს მთავრობას, რომ იგი იძულებულია, საზღვარს იქით გაგაცილოთ და იქ შეგიძლიათ ბევრიც იმსჯელოთ და ბევრი მოთხოვნილებაც სწეროთ. ჩვენის ღრმა რწმენით, კმარა ამ ხულიგნების წინაშე ბოდიში და ლოლიაობა? რუსთა ამიერ-კავკასიის ხულიგანური საბჭო უნდა დაიხუროს და რუსეთის მეფის ჯალათები დაუყონებლივ გაძევებულ ჩვენი ქვეყნის საზღვრებიდან.

ამის [illegible] ჩვენი ქვეყნის ინტე[illegible]

[illegible]

ჩვენ არ გვაშინებს [illegible], რომ დღეს საქართველოში უცხო ძალა იმყოფება. არ გვაშინებს იმიტომ, რომ ამ უცხო ძალის ინტერესს არ შეადგენს, რომ საქართველოც დარჩენილ რუსეთის გადაბუგულ და აოხრებულ კუთხეებს დაედაროს. მას არც შეუძლია ჩვენ შინაურ საქმეებში ხელი აფათუროს, რადგან ეს გზა მეტად მოლიპულია და ეჭვი არ არის მოძალადე, თუ ასეთი გამოჩნდება, ადვილად წაიტეხს ფეხებს. ქართველი ერის შემეცნებაში უკვე სავსებით ჩამოყალიბდა და გამოთავთავდა თავისი ქვეყნის დამოკიდებულობის აუცილებლობა და ამ შემეცნებას ვერავითარი ჟუჟში ძალა ამიერიდან ვეღარ ამოფხვრის. რუსის ხულიგნებს კი ხმამაღლა ვეტყვით:

ყოფილი იმპერატორის საზიზღარო მონებო, შორს ჩვენგან თქვენი ბინძური სულისკვეთება! ხელი აიღეთ ერთხელ და სამუდამოდ თავისუფალ დამოუკიდებელ საქართველოზე!

ალ. წ—ლი.

ჩვენი პარტიზანული პოლკის სარდალა და პარტიული ყველა ძალების მთავარი ხელმძღვანელი ამხანაგი
ი. გედევანიშვილი.

ჩვენი პარტიზანული პოლკი.

კიკნაძეები, ბუაჩიძეები, შელიები და ცხადაძეები—აი ვისით დასწერა თავისი სახელოვანი და საყვარელი ისტორია ჩვენმა პარტიზანულმა პოლკმა. ვისაც ახსოვს ბათომის, ჩაქვის, აწყურის და სოჭის მიდამოების სამხედრო რტვისხვა, იგი ცხადია ვერ დაივიწყებს ამაყ და შეუპოვარ ბრძოლის ჟინს ჩვენი რაინდი პარტიზანებისას. გლეხური იყო ჩვენი პირველი ხმა სამშობლოს დასაცავად, გლეხებმა შექმნეს ჩვენი პირველი პარტიზანული პოლკი და სწორედ იმ ძვირფას [illegible]

[illegible] ლისტური [illegible] ლა. შეტევა აწყურთან, ჩაქვის თავთან და სხვაგან ეს მხოლოდ შეეძლო ხელოვნურ გლეხს და არასოდეს სხვას რომელიმეს, [illegible] ამ მხრით გვიყვარს ჩვენ ჩვენი [illegible] პარტიზანი, რომელიც [illegible] სიდუხჭირეშ და მამულის [illegible] განცდამ გადმოისროლა [illegible] ვერზე.

ეს ძვირფასი ძალა [illegible] და საყვარულია ჩვენი მრავალ[illegible] ერის, იგი მას აჩუქა ხევნმა [illegible], რომელმაც თავის სოც. [illegible] თავი მოუყარა ჩვენი ქვეყნის [illegible] სო შვილებს. [illegible] მკვეთარმა და მიზანში [illegible] ლებულმა ტყვიამ პირი [illegible] მრავალ ვერაგ მტერს, [illegible] ძვირფასი გმირი გამოაკლდა სამშობლოს ისე პარტიას. იგინი [illegible] საყვარელ საქართველოში [illegible] სამსახურის დროს. და ეს [illegible], ეს განსაკუთრებით ძვირფასია ჩვენ[illegible] გალითი ბევრთათვის...

დღეს პარტიზანები [illegible] ტყვიისაგან დაგლეჯილ [illegible], დღეს ქალაქ[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] და ზნედაცემულმა [illegible] აიღეს თუ არა მახვილი, რომელიც უქადდა განადგურებას არა მარტო ქალ-[illegible]

თვით დემოკრატიას, არამედ თვით თავიანთ სომხეთსაც, ჩვენ ერთი წუთითაც არ დაგვიკარგავს იმედი, რომ საქართველოში მცხოვრები გრიგორიანები იმათგან იქნებოდნენ, ვინც მათს ინტერესებს რკინის მახვილით იცავდა, მაგრამ ჩვენდა საუბედუროდ ეს იმედი არ გამართლდა!.. პირველი თითქო ასე გამოდგა თუ არა ჩვენ სრულიად დარწმუნებული ვიყავით, რომ სომხის ერში ერთი პატარა ჯგუფი მაინც აღმოჩნდებოდა ისეთი, რომელსაც ჯერ კიდევ მეხსიერება არა აქვს დაკარგული და „დაშნაკელთა“ თავხედობას, რომელსაც ვფიქრობდით, მთელი სომხობა არ იზიარებდა, საჯარო პროტესტით შეხვდებოდა, მაგრამ მო ვსტყუვდით. გამართლდა მხოლოდ ის საზოგადო აზრი, რომელიც ყველა [illegible]

[illegible] ჩარჩოებს, სადაც იგი [illegible]

[illegible] დემოკრატიას. ამ ნათელ ფაქტს სხვათა შორის ერევნის საქალაქო არჩევნებიც ადასტურებს: სომხის ხალხმა გამარჯვება დაშნაკელებს და კადეტებს არგუნა.. სომხის ხალხმა ერთხელ კიდევ აღიარა, რომ ის არც მტერი არის დემოკრატიისა, ყოველ შემთხვევაში მას არც კი სცნობს!.. უწევს თუ არა ანგარიშს ამ თავხედობაცეს ამბავს ის სომეხი „ინტელიგენტები და მოწინავე მუშები, რომელნიც საქართველოს სოც.-დემოკრატიის პარტიის დამოუკიდებლად გამოსვლის შემდეგ თავიანთ თავს „ინტერნაციონალისტებს“ უწოდებენ და რომელთა ლიდერი, თუ არ ვცდებით, არშაკ ზურაბოვია, ის ზურაბოვი, რომელიც სათათბიროს დეპუტატის ხავერდის ქართველმა დემოკრატიამ უწყალობა! და გვინდა ვკითხოთ ა. არშაკს, როგორ უ ქიროს იგი ერევნის საქალაქო არჩევნების შედეგებს!.. თუ ბატონი ზურაბოვი გაბედავს და იტყვის, რომ „ინტერნაციონალისტი“ სომეხი მას [illegible] საქართველოში—მით უმეტეს [illegible] ჩვენ გვეძლევა საშუალება შევე [illegible]

[illegible]

[illegible] დაუბა, [illegible] თავისუფლების დასაცველად არა თუ ქართველი მოწინავე ინტელიგენცია და მუშები არამედ

მოული ხალხი, გლეხობა,—[illegible] ბი ა-ნ [illegible] ამ დროს [illegible] მან თავისი მოწინავეობა [illegible] [illegible] ის შავი ლოყებული, რომელიც ჯოჯოხეთურის სახით ქართველ დემოკრატიას ერევნიდან წამოუწყო!.. შეეცადა და ჰპოვა თუ არა გამოხმაურება იმ ყრუ მიძრაობიდან, რომელიც ამ ჟამად სომხის ხალხში მძვინვარებს! ვიმეორებთ, ჩვენ სრულიად დარწმუნებული ვიყავით, რომ ერევნელების თავდასხმის დროს, საქართველოში მცხოვრები მემარცხენე სომხები არშაკ ზურაბოვის მეთაურობით შეჰქმნიდნენ ერთგვარ ოპოზიციას, გამოაცხადებდნენ გაზეთს ამ მოვლენის [illegible]

[illegible]

[illegible] ზურაბოვის [illegible] ამ [illegible] ამისთვის, რომ [illegible] დემოკრატიული ფრონტი ალაგდებოდა! ხედავთ? ამ „სოციალისტებს“ როგორც ეტყობათ ახალი ამერიკის აღმოჩენა მოუნდომებიათ მხოლოდ როგორი უვარგისები, ამაზე ისინი ამაღა უფლის გვიპასუხებენ, მხოლოდ ის კი ცხადზე უცხადესია, რომ ა-ნ არშაკს და მის ძმაკაცებს „ინტერნაციონალისტებს“ დამოუკიდებელი საქართველოს არსებობა არაფრად ეჭაშნიკებათ და მათი სურვილიც რუსეთის დემოკრატიული ფრონტის აღდგენისა წინდა დაშნაკურია—ეს ქეშმარიტი ფაქტი არშაკ ზურაბოვის „დაშნაკ-ინტერნაციონალისტებმა“ საქართველო-სომხეთის ომის მიმდინარეობაში თავიანთ დუმილით დაადასტურეს.

მხოლოდ ის, როგორც ჩვენს ამ [illegible], რომ—სუ თუ არშაკ ზურაბოვი, როგორც გამოთქმული [illegible] სოციალისტები ადვილად [illegible], რომ დამოუკიდებელი საქართველოს დემოკრატიას [illegible] კავშირი ექნება არა [illegible] დემოკრატიასთან, არამედ მარტო [illegible]?!

[illegible]

იყოს გულწრფელად—დიად და არა ხილად ჩამოფარებული.

ტუმა დ. შელია.

წინასწარმეტყველი „მონირი საზოგადოებისა“.

რობერტ ოუენი.

შესავალი.

რობერტ ოუენი ეკუთვნის იმ სოციალისტებს, რომელთაც უტოპისტები უწოდეს. „უტოპია“—ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს არ არსებულ ადგილს, ე. ი. ოცნებას განუხორციელებელს. მაგრამ ღრმად სცდება ის მკვლევარი, რომელსაც წარმოუდგენია რომ ეგრედ წოდებული დიდი უტოპისტების მოძღვრება სრულიად მოკლებული იყო მეცნიერულ საფუძველს და თავისებურ რეალურ ღირებულებას. უტოპია—ეს იდეალია, ხოლო ყველა იდეალში არის რაღაც თითქოს განუხორციელებელი, ამასთან შერეული, რამდენადმე მიუწდომელი, არის ოცნება, რომელიც ჩვენი სულის განუთვისებელი სწრაფვის განსახიერებაა და ეს სწრაფვაა—რომ ადამიანმა თვისი ფიქრების მერანი გადაატაროს შესაძლებლობის საზღვრებს და გადასცილდეს მოვლენათა ქვეყანას. ამაშია იდეალის უაღრესი მიმზიდველობა და თუ გზებავთ ძისი არსებითი მნიშვნელობა. იდეალი ვარსკვლავია, ბნელით მოცულ ღამეში გზას რომ გვინათებს. და თუ მეცნიერება აუცილებელია ცხოვრებისათვის, არა ნაკლებ საჭიროა ადამიანისთვის მაღალი და ფაქიზი, ცხოვრების ყოველგვარი სიბინძურის განმწმენდი იდეალი. იდეალი გვიკარნახებს ჩვენი მოქმედების უმაღლეს მიზნებს, მეცნიერება გვიჩვენებს ამ მიზნების განსახორციელებელ საშუალებათ და გვაძლევს უტყუარ საფუძვლებს იმისას, თუ ჩვენს მიზნებში რა არის შეუძლებელი და განსახორციელებელი ამა თუ იმ დროს.

უდიდესი უტოპისტები სენ-სიმონი და ფურიე იყვნენ გამოჩენილი მკვლევარნი სოციალურ მოვლენათა, ხოლო რობერტ ოუენი იყო მამამთავარი მუშათა უდიდესი მოძრაობისა—კოოპერატიული მოძრაობისა.

ვფიქრობთ, რომ ამხანაგებისათვის ინტერესს მოკლებული არ იქნება გაცნობა რობერტ ოუენის ცხოვრებისა. რობერტ ოუენს ბევრი რამ დაუწერია მაგრამ ყველაზე უფრო საყურადღებო და ღრმა ნაწარმოები—ეს მისი საკუთარი ცხოვრებაა. ოუენში ნათელი მკრთალად მოსჩანს მებრძოლისა და სოციალური რეფორმატორის წინაშე.

ცნობები ოუენის შესახებ, რომელსაც ქვევით მოვიყვანთ, რუსულიდან თარგმნილი და იმედია ჩვენი გაზეთის მკითხველებისათვის საყურადღებო იქნება მათი გაცნობა.

თავი I

ოუენის ბავშობა და ახალგაზრდობა

1791 წელს ინგლისის ქალაქ მანჩესტერში, ადგილობრივი გაზეთების ფურცლებზე ასეთი განცხადება იყო მოთავსებული: „ა-ნი დრინკუოტერი ეძებს მოურავს თავის ქარხნისთვის“ იმავე დღეს ამ ქარხანაში შევიდა კარგად გამოწყობილი ახალგაზრდა. მსახურმა იგი ქარხნის კანტორაში შეიყვანა. აქ საწერ მაგიდასთან იჯდა თვით ქარხნის პატრონი. იგი დაკვირებით მიჩერებოდა ახლად მოსულს და ელოდა მისგან თუ რას იტყოდა.

„მე—რობერტ ოუენი ვარ“, სთქვა ახალგაზრდამ და მოვედი თქვენთან, რომ თქვენი ქარხნის მოურავობა ვიკისრო.

დრინკუოტერის გაოცებას საზღვარი არ ჰქონდა. მის კანტორაში ბევრით ბევრი იყო ამ წინადადებით, მაგრამ ყველა მათგანი უკვე ხნიერი ბადმოსილნი, ეს კი სულ ახალგაზრდა, თითქმის ბავში იყო!

„კი მაგრამ თქვენ ძლიერ ახალგაზრდა ხართ“, შენიშნა დრინკუოტერმა „ხუთი წლის წინად მე მართლაც ახალგაზრდა ვიყავი, მაგრამ ეხლა მალე ოცი წლის გავხდები“—დინჯად უპასუხა რობერტ ოუენმა. დრინკუოტერმა გაიცინა. მისთვის: „კვირაში მაინც რამდენჯერ თვრებით?“ ეს ჩვეულებრივი კითხვა იყო, რადგანაც იმ დროის მუშები და მოსამსახურენი ძალიან ხშირად სვამდნენ.

„მე ჯერ არასოდეს დამთვრალვარ“ ისეთის სიამაყით უპასუხა რობერტ ოუენმა, რომ მდიდარს მექარხნეს ძალაუნებურად შერცხვა.

„როგორ ჯამაგირს ითხოვთ?“—300 გირვანქა სტერლინგს (3000 მ.) უპასუხა ოუენმა.—300 გირვანქა სტერლინგი? რას ბრძანებთ, აქ ბევრი ჩემთან ყველა მათ ერთად არ უთხოვიათ, ვინც დღეს ჩემთან იყო!

„სხვის მოთხოვნილებით მე ვერ ვიხელმძღვანელებ საქმეში მე არ შემიძლია იმიტომ, რადგან თითონ მე ვაქვს საკუთარი საქმე.“

თქვენ აწარმოებთ საკუთარ საქმეს?

დიახ მე მაქვს საკუთარი სახელოსნო. თქვენ შეგიძლიანთ დაათვალიეროთ ჩემი სახელოსნო და გაზინჯოთ საქმის წიგნები.

დრინკუოტერზე ახალგაზრდის ჭკვიანმა თვალებმა და გაბედულმა ლაპარაკმა დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა. და იგიც გაჰყვა ოუენს მის სახელოსნოს დასათვალიერებლად.

დაინტერესებული შევიდა დრინკუოტერი რობერტ ოუენის სახელოსნოში მკაცრი თვალით დაუწყო მან სახელოსნოს დათვალიერება. აქ მან შეამჩნია ორი მანქანა და სამი მუშა, რომლებიც დაკვირვებით ადევნებდნენ თვალყურს სართავი მანქანის ტრიალს. მან დაუწყო შინჯვა დართულ ძაფს და განცვიფრებაში მოვიდა მისი სიწმინდით, მის ქარხანაში ვერ ამზადებდნენ ასეთ წმინდა ძაფს და უნებლიეთ პატივისცემით შეხედა ახალგაზრდა სახელოსნოს პატრონს.

წარმოების დაკვირვებით გაცნობის შემდეგ დრინკუოტერმა დაიწყო კანტორის წიგნების თვალიერება, წიგნები იყო წარმოებული სრული სისწორით და ამ წიგნების გაშინჯვის შემდეგ ის დარწმუნდა, რომ სახელოსნოს საქმეები საუცხოვოთ მიმდინარეობდა.

„რისთვის ანებებთ თავს საკუთარ საქმეს, რომელიც ასეთ კარგ შემოსავალს გაძლევთ და მიდიხართ სხვისი ქარხნის გამგეთ?—ჰკითხა მან ბოლოს—სხვასთან სამსახური ხომ გაცილებით უფრო მძიმეა ვიდრე თავისი საქმის წარმოება;“

„საქმის სიძნელე მე არ მაშინებს“ უპასუხა რობერტმა და შემდეგ ხათლად და მკაფიოდ აუხსნა, თუ რად გადაწყვიტა მან თავისი სახელოსნოს თავის დანებება. ამ ბოლო ხანებში ინგლისის ყველა ქალაქში საოცარი სისწრაფით ყოცელდება მსხვილი ქარხნები. პატარა სახელოსნო ვერ გაუწევს მათ კონკურენციას თუ წარმოება არ გააფართოვა. წარმოების გაფართოვება კი თხოულობს დიდ თანხას, რომელიც მას არ მოეპოვება.

„აი ამიტომ მე ვამლევ უპირატესობას გავაფართოვო სხვისი წარმოება, ვიდრე იმას უცზიროთ, თუ როგორ დაილუპება ჩემი საკუთარი საქმე.

დრინკუოტერი ყურადღებით უსმენდა ახალგაზრდა კაცს.

„მართალია ეს ახალგაზრდა კაცი,—ფიქრობდა მდიდარი ქარხნის პატრონი.—დიდი ქარხნები ხომ სოკოსავით მრავლდება მართლაც მანჩესტერში.

საჭიროა საქმე გააფართოვო, გაუწჯობესო თუ არ გინდა დარჩე ყველაზე ბოლოს... მაგრამ საიდან არის ამ ახალგაზრდაში ასეთი მომწიფებული აზროვნება... სად ისწავლა მან ასეთი შორსმჭვრეტელობა. ვინ არის? საიდან, სად მიიღო განათლება?..

ასეთი კითხვები მრავლად მოსდიოდა თავში დრინკუოტერს და როდესაც რობერტ ოუენი გაჩუმდა ის მივიდა ამასთან, მაგრამ ჩამოართვა ხელი და უთხრა;

„მოითმინეთ ცოტა ხანს, რამოდენიმე დღის შემდეგ მოგცემთ პასუხს...

მე დარწმუნებული ვარ, რომ ჩვენ შევთანხმდებით...

გამოვიდა თუ არა რობერტ ოუენის სახელოსნოდან ფიქრიანად ქარხნის პატრონმა დაუყოვნებლივ დაიწყო ცნობების შეკრება ახალგაზრდა კაცის შესახებ, რომელსაც უნდოდა გაეგის ადგილი მიეღო მის ქარხანაში.

აი რა გაიგო:

რობერტ ოუენი დაიბადა 1771 წელს პატარა ქალაქ ნიუტონში მონგომერის საგრაფოში. თავის შვიდ და ძმაში ის ყველაზე უმცროსი იყო. მამა მისი ჰქონდა პატარა სავაჭრო დუქანი. პატარა რობერტი 6 წლის არ იყო შესრულებული, როცა უკვე სკოლაში დადიოდა, ის იჩენდა დიდ ნიჭს და აკვირვებდა მასწავლებლებს იშვიათი ცოდნის მოყვარეობით. თავისუფალ დროს ანდომებდა წიგნების კითხვას. კითხულობდა გატაცებით, რასაც ხელთ იგდებდა ყოველივეს. 9 წლის ბავშვმა უკვე იცოდა ყველაფერი რასაც ადგილობრივ სკოლაში გადიოდნენ. ამ დროს მამამ მისცა სასწავლებლათ ერთ მედუქნეს მაგრამ ბავში ვეღარ ისვენებდა თავის სამშობლო ქალაქში. ბავშში აღიძრა სურვილი გაეცნო სხვა ქალაქი და ამ მიზნით 10 წლის რობერტი მარტო გაემგზავრა ქ. ლონდონში, სადაც მისი უფროსი ძმა ცხოვრობდა. ძმამ დააყენა პატარა რობერტი შეგირდათ სტრამფორდის ერთ მდიდარ ვაჭართან.

ვერ გვცნობენ განა?

„ყვავმა თუ ვარდი იპოვა
თავი ბულბული ჰგონია“.
შოთა.

ასეთია ქართველი ერის ზოგიერთ მესვეურების საქმე, მათვის დღეს თითქმის უცნობი დარჩა სოც-ფედერალისტთა მებრძოლთა რაზმელების გამოცნობა და გაგება; თუ ვინ ვართ ჩვენ, რა გაგვიკეთეა, რას ვაკეთებთ და რა უნდა გავაკეთოთ. განა არ იციან ამ პოლიტიკოსებმა, მათგანვე ნაწამებ ზემოაღნიშნულ რაზმელების მოქმედება, რომ გვეკითხებიან დღეს ჯამაგირების დაკმაყოფილების დროს; ვინ ხართ თქვენ მთავრობა ვერ გცნობთ, როგორც გვარდიელებსო, და ჯამაგირებსაც ვერ მიიღებთ, ჯერ სანამ სახალხო გვარდიის მთავარი შტაბი არ გამოარკვევს თქვენს ვინაობასო. განა იმ სახალხო გვარდიამ და მისმა შტაბმა არ იცის, დღიდან რევოლიუციის დაწყებისა, მათ გვერდში უდგა, და დღესაც უდგას იგივე მათგან უცნობი რაზმელები გარეშე მტრის და ანარხის წინააღმდეგ ბრძოლაში? მოიგონონ ბათუმ-აწყურის ბრძოლა, დუშეთის ფრონტი, დარიელის ხეობის გახსნა, სადაც ჩვენ გენ. ს. გედევანიშვილის ბათუმის პარტიზანული პოლკი ჩვენი მებრძოლი რაზმელებისაგან შემდგარი უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე იბრძოდა! და დღესაც იბრძვის, აქაც თბილისშიც ყველა საფრთხილო პუნკტებზე სახალხო უნივერსიტეტის და სახალხო სადარბაზოებზე ჩვენც ვართ იარაღით ხელში მათ სახალხო გვარდიასთან ერთად საქართველოს რესპუბლიკის დასაცავათ და მტრების დასამარცხებლათ. დიახ ვართ, თუ ვართ რათ ვერ გვცნობენ? ეს ჩვეულებრივი სენი დროა მოიშოროთ, ჩვენი არ ცნობა დამოუკიდებელ დემოკრატიულ საქართველოში ბევრ რამეს არ შეგმატებთ. ეს შეგეძლოთ უწინ, დღეს კი ვფიქრობთ, ამას ველარ შესძლებთ.

დღეს ქართველ ერის შეგნებული შვილები თვით გაიგებენ, ვინ არის საცნობი და ვინ არა, და თქვენ ნუ გვიცნობთ, სანამ არ დაგჭირდეთ, თფილისის დასაცავათ ყოველ საჭიროების დროს რომ მოგვმართავენ, აბა დაგვეხმარეთ რამოდენიმე შეიარაღებული კაცი მოგვეცით, ხალხი არ გვყოფნისო. ამ შემთხვევაში თუ კი გვცნობენ რომ ჩვენც შეგვძლებია ბრძოლა ნუ თუ დღეს კიდევ გამოსარკვევათ აქვთ ჩვენი საქმე? ტრამვაილ სოც-ფედერალისტთა მებრძოლ რაზმს ვერ შეაშინებს მათი ასეთი პოლიტიკა. და ვერც ამ ძალებს რომ, მაცდუნონ მათი აწ განსვენებული მრწამსი ნუთუ ისეც აძლიათ გვიცხადებთ ბატონო სოც დემოკრატებო? თქვენ მუდამ სცდილობდით და სცდილობთ, ჩვენი ორგანიზაცია, ჩვენი პარტიული სახე მოსპოთ, და თქვენ პარტიულ ინტერესებს დოუქვემდებაროთ და ამიტომ სხვადასხვა პოლიტიკით ახდენთ ჩვენ წინააღმდეგ ბრძოლას. თუ გსურთ ჩვენი რაზმელების სახალხო გვარდიაში გათქვეფა, და ასეთი პოლიტიკით გვებრძვით, მოტყუებული დარჩებით. ჩვენ თუ ქართველი ერის საქმეს ვაკეთებთ და პარტიულ ინტერესებს ერის ინტერესებს ვახალვლებთ. რასკვირველია, ეს თქვენთვის საწინააღმდეგოა, რადგანაც თქვენ ერის ინტერესებს პარტიულ ინტერესებს ანაცვლებთ და აქ ჩვენი შეთანხმება შეუძლებელია. ჩვენ საქართ. სოც-ფედერალისტთა დროშის გარშემო შემოკრებილი მებრძოლი რაზმელები, მუდამ საქართველოს მშრომელი ხალხის და ერის ინტერესებს ვიცავდით, და ვიცავთ კიდეც იარაღით ხელში. უკანასკნელ სისხლის წვეთამდი ვიბრძოლებთ საქ. დემოკრატიულ რესპუბლიკის დამოუკიდებლობისათვის, ამის ინტერესების დასაცავათ. ჩვენ ეს გვაინტერესებს და ამ იმედით შევყურებთ მომავალს.

თქვენ კი დღეს საქ. რესპუბლიკას ყოველ დაწესებულებებში ბატონობთ და გგონიათ ჩვენ ვართ სხვა არაფერი და თქვენ საძრახებლათ გვთვლით ჩვენ, გსურსთ დაგვეძახოთ გაჭირვების დროს დასახმარებლათ, არ გსურსთ წადილით, ადრე გვეპყრობით, და გვათამაშებთ. ეს თუმცა თქვენიდან გასაკვირი არ არის, მაგრამ ფიქრობილად, კოკა ყოველთვის წყალს არ მოიტანს, თუმცა ჩვენი ქვეყნის ინტერესებისათვის ჩვენ ახლა ვართ ყოველგვარი მსხვერპლი გავიღოთ.

ტრამვაელი გ. კაკოიშვილი.

ჩვენი გმირები

(ეპიზოდი სოლდატთა ბრძოლიდან).

შუაღამით, ... სოც.-ფედერალისტების პარტიულ კლუბში შემოვიდა ახალგაზრდა, ... დაჭრილი, ბრძოლის ველიდან ახლად დაბრუნებული. ჩვენ, იქ დამსწრეები, ცნობის მოყვარეობით შემოვეხვიეთ და ვეკითხებოდით თუ როგორ იბრძოდა ჩვენი ჯარი მუხანათ მტრის წინააღმდეგ. თუმცა ის დაღლილი იყო და ამასთანავე სმენა მთლად დაჰკარგოდა, მაინც ხმა მაღლა გადმოგვცა თავ-გადასავალი.

—შულავერთან ბრძოლის დროს—დაიწყო ამხ. ჯანიაშვილმა—საუკეთესო სტრატეგიული ადგილები—მთები ეჭირა ჩვენს მოსისხლე მტერს, სომხებს. ისინი გათამამებულნი იყვნენ პირველი ქურდულის თავდასხმით და ჩვენს ტერიტორიაზე შემოჭრით, მათ იმედი ჰქონდათ, რომ ჩვენ ძალა არ შეგვწევდა მათთან ბრძოლისა, მაგრამ ანგარიში შეეშალათ.

დეკემბრის 28-ს, სხვათა შორის მამაცურად თავი ისახელა ჩემმა მცირე რაზმმა, რიცხვით 14 კაცმა. დღის პირველი საათი იქნებოდა, როდესაც ბრძანება მივიღეთ, რომ დაგვეწყო საომარი მოქმედება მტრის წინააღმდეგ. ამ დროს მე ვიდექი მარჯვენა ფრონტის ნაპირას თოთხმეტის კაცით. ამოძრავდა არტილერიის ცეცხლი ჩვენის მხრიდან. ჩვენი მეომარნი გულდად და მედგრად შეებრძოლნენ მტერს. საათის სამი იქნებოდა, რომ წინ წავიწიე ჩემის მცირე რაზმით, მაგრამ წინ ვაკე მინდორი შემხვდა, ამით მტერმა ისარგებლა და რადგან ვცხადდით ზარბაზანი და ტყვიის-მფრქვევლები ჩვენსკენ მომართა, მაგრამ მიუხედავად ამ ჯოჯოხეთისა, მაინც წინსვლას განვაგრძობდი!.. ყუმბარებისაგან მთლად დაყრუებულთ, აღარაფერი გვესმოდა და თავდავიწყებით მივდიოდით წინ!..

კარგათ გვეხატებოდა მტრის სიმაგრეების მნიშვნელობა, რადგან ამ სიმაგრეებზე იყო შულავრის ბედი დამოკიდებული და ამისათვისაც იყო, რომ ჩვენ არავითარ დაბრკოლებას არ ვერიდებოდით, ოღონდ მტერი გაგვეძევებინა ამ სიმაგრეებიდან.

ბრძოლის დროს როდესაც წინ მივისწრაფოდი, ჩემ წინ დაეცა ერთი ყუმბარა, რომელიც რაღაც სასწაულით არ გასკდა, ერთმა ყუმბარის ნატეხმა იღლიის ქვეშ შიხლი გასწვა. (მან მართლა გვაჩვენა იღლიის ქვეშ გამწვარი შიბელი), ერთმაც ყურის ძირში გამიარა, მაგრამ აქაც გადავრჩი ამ დროს ავედი მთაზე საიდანაც მოვჰკრეფ... რაზმელებიც სადაც გამაგრებული იყო სომხის ჯარი. მტერი დაიბნა, აირია, თავზარი დაეცა და ლაჩარმა ლაჩრულად დასტოვა პოზიცია და მოკურცხლა.

მე მაშინვე მტრის დატოვებული ორ ტყვიის-მფრქვეველს ვეცი და მომართე მტრის საწინააღმდეგოდ, ხოლო პოდპორუჩიკმა ნიკო შველიძემ აამოძრავა. მე კი გავიწიე მეორე მთაზე ტყვიის-მფრქვევლებით, რადგან შევნიშნე, რომ ჩვენსკენ მოისწრაფვის უთნელიშვილი თავის რაზმით და, რომ მტერს მათთვის მეორე მთიდან ზიანი არ მიეყენებინა, შველიძეს უბრძანე მტრის ზარბაზნებისთვის ტყვიის-მფრქვეველი დაეშინა.

ცეცხლის ალში ვიყავი გახვეული ჩემის რაზმით და მედგრათ, შეუპოვრად მივიწევდი წინ. სწორედ ჯოჯოხეთს განვიცდიდით და საშიშ მდგომარეობაშიც ჩავცვივდით, მაგრამ პირველად ლოგვეშველა კახელთა რაზმი 20 კაცისაგან შემდგარი, რომელთაც დაჰკრეს გამარჯვების ყიჟინა და ქართველურად ვაჟკაცურად შეუტიეს მტერს. პირველად მათ შემოგვძახეს:

— ქართველები ვართ, ძმები, კახელები, ჰკათ მაგ წუწკებსო!..

უთნელიშვილის რაზმი წინ მოუძღვა კახელებს, ხოლო თვით უთნელიშვილი ხმალ ამოღებული წინ მოუძღვა რაზმს და მამაცურად შესძახა:

— ქართველებო, ჩემთან!.. ან გამარჯვება, ან სიკვდილი!.. საქართველოს გაუმარჯოს!..

— ვაშა, გაუმარჯოს!.. — მივეცით ხმა და გადავეშვით გაქცეულ მტრის სადევნელად, რომელიც დამფთხალი გაიქცა და დასტოვა სიმაგრეები.

მტერს დიდათ დავაზარალებდით, მაგრამ ბინდმა გვისწრო და ამასთანავე ბურუსმაც შეგვიშალა ხელი და მოქმედება შევაჩერეთ.

მეორე დღეს დილით დეკემბრის 29-ში, უკვე შულავერში შევედით. აღსანიშნავია, რომ ჩვენ ჯარს სიმხნევე ეტყობოდა და ყველას იმედიანობა და სიგმირე აღბეჭდოდა სახეზე მე ეხლა ლაზარეთში გამომგზავნეს, რადგან აღარაფერი მესმის, მაგრამ მე არ დავთანხმდი. ბევრი თხოვნის შემდეგ კვლავ ჩამაბარეს 200 კაცი და ისევ პოზიციაზე უნდა გავემგზავრო მუხანათ მტრის წინააღმდეგ. მე გერმანიის ფრონტზედაც დავიჭერი, მაგრამ მაინც ვიბრძოდი და ეხლა ხომ ჩემ სამშობლოს ვ მახურები!.. დაათავა მოთხრობა გმირმა ოფიცერმა ჯანიაშვილმა. სიამოვნებით და გულისფანცქალით ვუსმენდით გმირს ქართველს და იმედი, ცხოველმყოფელი იმედი ნათლად გვეხატებოდა წინა.

პ. ახალკაცი.

ახალ წელს.

ჩვენ ავიარეთ ... დევ და სერზედ, ... ყოველ ... რამდენი რამ მოსჩანს ამ გზაზე! ეს დაღმართი მაჩვენებელია იმისი თუ რამდენად დახელოვნებულია ადამიანი ყოველგვარი მოვლენასთან შეთვისებას და როგორ აქვს დაკარგული უნარი პასუხისგებისა იმ შეხედულება—მსჯელობის წინაშე, რომელთაც ჰქონდა მას ამა თუ იმ მოვლენამდე.

„და ვწვავდი ყოველივეს რაც კი
მწამდა,
და მრწამდა ყოველივე რასაც კი
ვწვავდი.“

თუ როდისმე დადგება დრო, რომ ადამიანის სახსოვრად ძეგლის დადგმა იქნება საჭირო, ამ ძეგლს უეჭველად ასეთი სიტყვები დაეწერება. იმიტომ რომ ამ წარსულმა წელმა ერთხელ კიდევ დაგვანახვა, დაგვარწმუნა რომ ადამიანი ხშირად თავის თავს თითონვე უმტყუნებდა, თითონვე პირველი ივიწყებს თავის სიტყვას და საქმეს და რაც უფრო სამწუხაროა ეს ის, რომ ბევრი გულს არ იტეხს, ის ალიარებს თავის შეცდომებს და ჯიუტად არწმუნებს ყველას რომ იგი ისევ ძველ გზას ადგა და მისთვის არაფერი არ შეცვლილა.

ასეთები კაცობრიობის ცხოვრებაში ალბად ყველაზე საბრალონი უნდა იყვნენ, რადგან ცხოვრების სარკეში ნათლად გამოჩნდება მათი პროფილი. და როდესაც შენს წინაშე ესოდენ ფართოდ იშლება სურათი, ადამიანის მიერ თავის თავ ს ღალატისა, გამტყუნებისა, როდესაც აშკარაა რომ ამ ღალატს, ამ გამტყუნებას ადამიანი მაინც არ ღალატობს და თავის და სხვის გასამტყუნებლად არა წითლდება, პირიქით, ამაყობს,—გული რაღაც ნაღვლის ნისლით ორთქლდება და ადამიანის სახე მეტად ულამაზო გეჩვენება. და გული უფრო გინაღვლიანდება როდესაც მოიგონებ, რომ ისეთნი, ვინც ხედავდნენ ადამიანის ასეთს სიმახინჯეს და ებრძოლებოდენ მას მთელ თავის სიცოცხლეს, უკმაყოფილო, შეურაცყოფილი მიდიან ამ სოფლიდან. ეს ყოველთვის ასე ყოფილა სამწუხაროდ. განა გალილეი არ დაწვეს ცეცხლზე სიმართლის გულისთვის?

დღე ყველა ხედავს ამ ჩირქს. და ის არის სწორედ ნათელი ზოლი ამ შავ ამბავში, რომ ადამიანი ქიდის, ბო-

4 წელი დაჰყო რობერტ ოუენმა ამ ვაჭართან და ამ 4 წელს მისთვის ტყუილა არ ჩაუვლია. ამ ხნის განმავლობაში მან შეიძინა დიდი პრაქტიკული დაკვირვება და მიუჩვია საქმის წარმოების წესრიგს. ვაჭრობამ ვერ ჩაჰკლა მასში წყურვილი წიგნების კითხვის და ცოდნის შეძენის. როგორც კი თავისუფალ დროს იშოვნიდა იჯდა სამკითხველოში, რომელიც მის სახლის პატრონს ჰქონდა, მაცადინეობდა მათემატიკაში, ბუნების მეტყველებაში, ისტორიაში და ხშირათ ჩაუფიქრდებოდა რელიგიურ კითხვებს.

ქალაქის ახლოს იყო ბაღი. გაზაფხულის დღეებში ხშირათ შეხვდებოდით აქ 13—14 წლის ყმაწვილს, რომელიც ღრმათ ჩაფიქრებული, წიგნით ხელში დაიარებოდა ამოიღებდა ხოლმე ჯიბიდან რვეულს და დაკვირვებით იწერდა რაღაცას წიგნიდან.

აი ამ სახით კითხვაში გართული, ან და წინაკითხზე დაფიქრებული ახალგაზრდა რობერტი ამ ბაღში ხშირათ შიგებებია მზის ამოსვლას და მის ჩასვლას.

გაიარა თუ არა 4 წელი შეგირდათ ყოფნის ქ. სტამფორდში მას აღძრა სურვილი კვლავ დაბრუნებოდა ქ. ლონდონს და ეცხოვრა ამ დიდ სიცოცხლით სავსე ქალაქში. დაუბრუნდა ლონდონს იშოვნა ადგილი ერთ დიდ საწყობში, სადაც შალეულობას ამზადებდენ. ამ საწყობის მომუშავენი იძულებული იყვნენ მთელი დღე განუწყვეტლივ ემუშავნათ. რობერტიც პირნათლად ასრულებდა თავის მოვალეობას, მაგრამ მიუხედავად დიდი სამუშაოისა ის მაინც შოვილობდა დროს წიგნების კითხვისას. ხშირათ დასთენებია მას წიგნზე უძილო ღამეები რობერტისთვის იშვიათი არ იყო.

აქედან რობერტ-ოუენი მიიპატიჟეს გამოჩენილი მალეულის დამამზადებელ საწყობში სიქრთ, ის სიამოვნებით დასთანხმდა.

4 წლის შემდეგ, როდესაც რობერტი უკვე 18 წლის იყო გაეცნო მექანიკ ჯონსონს, მათ შორის ერთგვარი მეგობრული კავშირი დამყარდა ჯონსონის მეშვეობით შეიტყო რობერტმა, რომ ინგლისში გამოიგონეს საკვირველი სისტემის მანქანები, რომელიც უკვე ინგლისის ყველა ქალაქებს მოედო. თვით ჯონსონს განზრახვა ქონდა დაარსებია ქარხანა სართავი მანქანების დასამზადებლად და ფიქრობდა ამით დიდ ფულს მოიგებდა. მან მისცა წინადადება რობერტ ოუენს შეამხანაგებოდა მას, შეეტანა 1000 მან. თანხა და ერთად დაეწყოთ საქმის წარმოება რობერტ ოუენი დასთანხმდა გამოართვა ძმას 1000 მან. და შეუამხანაგდა თავის მეგობარს.

დაიწყო წარმოება, მაგრამ ჯონსონი ვერ ღებულობდა ცოდნა და საქმიანი პირობებები რობერტმა შეატყო ეს დაიწყეთ, რომ მათი საქმე ვერ ეხერხებოდა და მალე ჩამოშორდა მას.

ამ დღიდან რობერტ ოუენი შეუდგა თვით წარმოების დაწყებას მან დაიწყო სართავი ქარხანა, რომელსაც უკანასკნელ დრომდის პატრონობდა და ბოლო ხანებში კი ანებებდა თავს და ცდილობდა მიეღო გამგის ადგილი დრინკუოტის ქარხანაში.

დრინკუოტის მიერ ცნობების შეკრება შემდეგი სახით მოხდა: მან შემართა ყველა იმ პირთ რომლებთანაც მუშაობდა რობერტ ოუენი და მიიღო თითქმის ყველასაგან ერთი და იგივე პასუხი ისინი ახასიათებდენ რობერტს, როგორც მცოდნეს საქმის მოყვარულს მიუთითებდენ მის პირად ღირსებებზე, რაიც გამოიხატებოდა სიმართლისადმი სიყვარულში ყველა ერთხმათ აძლევდა, რომ მას ჩვენ არასოდეს არ მოვიშორებდით, რომ თვით წასულიყო ჩვენგანო.

აი ყოველივე რაც შეიტყო დრინკუოტერმა იმ ყმაწვილ კაცზე, რომლისთვისაც თავის დიდი ქარხანა უნდა ჩაებარებია და ეს სრულიათ საკმარისი შეიქნა მისთვის. დიდხანს აღარ დააყოვნა და მისწერა რობერტ ოუენს წერილი, რომელშიდაც თანხმობას აცხადებდა მის მიერ წამოყენებულ პირობებზე.

ამ ნაირად ის 19 წლის ახალგაზრდა რომელსაც პირველ შეხვედრის დროს ირონიით გაუმასპინძლდა მდიდარი ქარხნის პატრონი შეიქნა მისივე ქარხნის გამგე.

(შემდეგი იქნება).

წყლის ზღაპრები.

„შენი ანდერძის თანახმად
პირველად ვცდი ჩემს კალამს
ჩემო სპეტაკო დაიკო.“

„ხაკადის დუდუნი—მსოფლიოს
მოთხრობაა“

* * *

გოგილი დაიღალა, წელში მოხრილი და ფერმკრთალი მოჩვენებას დაემგზავსა. დაღამებულიყო. მთვარე აშორებოდა მთას და მედიდურად დახცქეროდა უღრანი ტყით დაფარულ ვიწრო ხევს, რომლის შუაგულში გველივით დაკლაკნილი მდინარე ნელის დუდუნით ეკროდა კლდეთ და მათ რაღაც საიდუმლო ზღაპრებს მოუთხრობდა.

მებადური გადავიდა კლდეთა გროვაზე და უნებლიედ შესდგა. ირგვლივ აყუდებულიყო უზარ მაზარი კლდენი, ერთ მათგანზე თეთრი არშიასავით აკროდა ჩანჩქერი. შუაში ამ კლდეებს უფსკრული გაეკეთებიათ, რომელშიდაც მოეკალათებია დიდი მორევს. კლდეთ აქა იქ არწივის ბუდესავით მიკროდა ხეები, რომელთაც მთვარის შუქზე, მკრთალად მოექარგათ მორევის ზედაპირი. ჩანჩქერი მთლად ქაფად ქცეული ხუილით ვარდებოდა მორევში და უხვად რწყამდა კლდიან ნაპირებს.

გოგილმა თვისი ნაღვლიანი თვალებით შეხედა ჩანჩქერს. ჩანჩქერის ხუილში გოგილს რაღაც იდუმალი ხმა ესმოდა, რომელიც სევდით იცამდა მას ეს ხმა თითქოს მოსთქვამდა თავის უბედობას და იმედ დაკარგული ვილაცას სთხოვდა შებრალებას. „საბრალო რარიგ სწუხს... ალბად ძალიან იტანჯვის,... ე ხეებიც რა გულ დასმით უგდებენ ყურსა...“ გაიფიქრა გოგილმა, მას სწამდა რომ ჩანჩქერი ცოცხალი არსება იყო.

უცბად გოგილი შეკრთა, სახე გაუფითრდა, შიშით გაგანიერებული ტყვედ ქმნილი თვალებით დაჟინებით მიაშტერდა ჩანჩქერს. ჩანჩქერის მაგიერ კლდეს გრძნეულ სილამაზის შიშველი ქალი აკროდა. შოლტივით მოქნილი, წერწეტა ტანი, ოდნავ დახრილ მორევისაკენ უსირცხვილოდ იწვევდა გოგილს თავისაკენ. თეთრ-ფიქალი მკერდზე გადმოდგმული ორი კოკორი ხომ ანდამატივით იტაცებდა გოგილს. ქალის უძირო ცისფერ თვალებში მორევის სიღრმე ამოქარგულიყო. გიშრის ფერი გაშლილი თმა ყელსახვევად და სარტყლად გაეკეთებია. „ტყის ქალი!“ გაიფიქრა გოგილმა, მაგრამ შიშის მაგიერ მან ეხლა რაღაც ძლიერი და მწვავე გრძნობა განიცადა. სასროლად გამზადებული ბადე მკლავიდან ჩამოვარდა. გოგილი გამოარკვია წყლის ცივმა შხეფებმა, იგი შემოტრიალდა წასასვლელად, მაგრამ მან იგრძნო, თითქოს მას ზურგიდან ცეცხლს უკიდებდენ... ალბად მას ქალი მოსჩერებოდა თავის ცეცხლის მფრქვეველ თვალებით და იგი უნებლიედ შეტრიალდა ჩანჩქერისაკენ,... ჩანჩქერის მაგიერ კლდეს კვლავ ქალი მიყრდნობოდა. ახუ-ლის ბაგეზედ ღიმი კრთოდა; მის თვალებში კი გულშემზარავი ტანჯვა იხატებოდა, ეხლა კი ნათლად გაარჩია გოგილმა რომ ქალი ხეების ფესოებით იყო მიბანდული კლდეზე. „ბეჩავი ხეებს დაუტყვევებიათ...- გავანთავისუფლებ... ტყის ქალიც ხომ ქალია...“ ფიქრობდა გოგილი და ფრთხილად მიცოცავდა კლდის ფრიალოებზე....

მას შემდეგ გოგილი ტყის ქალის მიჯნური გახდა, იგი ნეტარის ღიმილით მთვარიან ღამეებს ელის, ხალხი კი მას შეშლილს უძახის და რგნურმა არ იცის რომ გოგილი უბედნიერესი ადამიანია დედამიწის ზურგზე.

* * *

მთვარიან ღამის ვერცხლის თალხში ხვეული №-ის ტბა ზანტად გაწოლილა უხეშ მთათა შორის. სდუმს არე მარე... სიოც კი არ ჰქრის... მისრიალებს ნავი... ტბა ვერცხლის სარტყელს იარტყამს,..მაღალს ნაპირიდან მსწრაფელ გადავეშვი... ცსძლიე ტბის სიზახტენელად ახმაურდა გაცოცხლებული ტალღა; ვაება აშლილი მეკროია მკერდზე. შორს გავცდი ნაპირს. ნიავს დაუახლოვდი,.. შეჩერდა... „ვინ ხარ?“ მოძესმა შეკრთალი, ნაზი ხმა. ცახცახმა ამიტანა... „მე—მე ვარ! ღვთის გულისათვის ნიჩაბი მომაწოდე. დავიღალე! ნავის ნაპირს ხელი „ჩავავლე თავს ბრუ დამეხვა... რა დამათრობელი სხივი კრთოდა მის თვალთაგან. ტიტურ სიყვარულის ზამბახი იფ ყ ჩნებოდა მისი ბაგეზედ...ნუ თუ??. „ვინა ხართ. ტბის ასული?“ „არა!“ „მაშ ვინა?“ სულ ერთია!.. გიჟური კოცნა ვიგრძენ ბაგეზედ,.. ვარსკვლავი ათამაშდენ ცაზედ; მთანი გაემურენ ერთი ერთმანეთისაკენ... მიშველეთ ვიღუპები!..

გონება მიხდილი ნავზე ვეგდე ნაპირის ახლოს. ცისკარმა სალამი მიძღვნა გონს მოსულს. ასული აღარსად სჩანდა...

გ. მოძღვრიშვილი-წერეთელი.

დიშს იხდის და გულახდილად აღიარებს თავის ეჭრაგობას.

ეს ასუმბოქებს ადამიანის დანაშაულს. მაგრამ რად წავიდეთ ასე შორს. ავიღოთ ჩვენი ქვეყანა. განა დიდი ხანია მას აქეთ რაც, არჩილ ჯორჯაძეს უმტკიცებდნენ, რომ ქართველ ერს არა აქვს ტერიტორია და მაშასადამე არც უფლება აქვს ავტონომია მოითხოვოსო, რამდენს ითმენდა დიდი არჩილი, მისი დარბაისელი ბუნება რამდენს ეჩიჩინებოდა „შეთანხმება მაინც შესაძლებელია“ ო. არა და არა. იცინოდნენ მხოლოდ. და მოკვდა ისე, რომ ერთხელაც არ გაუღიმიათ მოწინააღმდეგეებს მისი დიადი აზრებისთვის ეროვნების, საქართველოს შესახებ.

მაგრამ მან მაინც არ დაკარგა იმედი და ამ იმედით განისვენა, ასე იციან ასეა ჩვეულებრივ, დიდმა პიროვნებებმა, რომლებმაც უკეთ იციან ცხოვრება და მისი მომავლის ნიშნები. კაცუნები ყოველთვის სტანჯავენ მას, რადგან ვერ მისწდომიან მას თავისი გოჯიანი გონებით. წარსულმა წელმაც გვაჩვენა ვინ უფრო იცნობდა ცხოვრებას. აქ ჩვენ გალილეის ისტორიის ანალოგია ლავინახეთ. ჩვენ დავინახეთ რომ ყოველივე რისთვისაც სჯიჯგნიდნენ არჩილის სულს, ჭეშმარიტება ყოფილა, ნაყოფი ბრძნულად ჩახედვისა სინამდვილის ჰოგრიტში. და უფრო მეტად ვწუხვართ რომ კაცობრიობის ისტორიაში კიდევ განმეორდა გალილეის ამბავი. მაგრამ ამ ამბავში არის ერთი მეტად მწარე სურათი.

ჩვენ ვიცით რომ გალილეის სიკვდილის გამო ადამიანი დარცხვენილია, იგი სინიდისით შეწუხებულია და აღიარებს კიდეც დანაშაულს. მაგრამ ჩვენი მოწინააღმდეგენი ამ უკეთილშობილეს თვისებასაც მოკლებულნი ყოფილან, მათ იციან თავიანთი იდეური დამარცხება, იციან თავიანთი ბოროტმოქმედება და არ აღიარებენ მას, ამპარტავნობენ და სცდილობენ არ შეიმჩნიონ ქენჯნა სინიდისისა, სიმახინჯე სულისა.

მაგრამ ის, ვინც დაბრმავებული არ არის რომელიმე დოგმით და მაინც ნამდვილად გამსჭვალულია ქართველი დემოკრატიის ბედნიერებით, შეაცრ[illegible] გამოიცნობს ჩვენი ქვეყნის ასეთ სიმრუდეზე.

ჩვენ გვწამს საზოგადოებრიობა, მისი ღვთაებრივი გავლენა ადამიანზე და ვიცით რომ, თუ ეხლა ჩვენი მოწინააღმდეგენი ჩვენთან ხრიან მოსულნი ვით მაჰმადი მთასთან, მალე დრო დადგება, როდესაც ჩვენი საზოგადოებრიობა სასტიკ კრიტიკას გაუკეთებს მათ და შესაფერ სასჯელსაც მიუსჯის.

ალე.

უჯიშო სტუმარი.

შორიდან გადმოხვეწილი,
ორგული, ქუნდო, ცბიერი,
ძონძის და ჯღანის ამარა
საპყარი, ტიტველ-მშიერი,
შემომეპარე ოჯახში
უკითხავ-უნებურადა,
კარი გაგიღე სახლისა,
მიგიღე მასპინძლურადა.
არ გეგარჩიე ჩემებში,
შენთვისაც კარგი მეწადა,
გაგიზიარე ყველა,
რაც კი ოჯახში მებადა.
როდესაც ძეხ მშიერი
და შეიმოსე ახალთა,
მომართე სასწორ-საზომი,
ანგარიშები დავთრითა.
შურით დამიწყე მე ცქერა,
გამოიცვალე ხელადა,
სულ დაივიწყე წარსული,
რაც კი იყავი ძველადა.
ერთბაშად მომინდომევი
ოჯახის დაპატრონება.
შურმა და ღვარძლმა უჯიშოს
მთლად დაგიკარგა გონება!
დაივიწყევი სიკეთე,
რაც გაგიწიე ძველადა,
ჩემ პურ-მარილზე გაზდილი
იქეც შხამიან გველადა!
ისარგებლევი ბოროტმა
ჩემის კეთილის გულითა,
გვიან მივიხვდი, ვეროგო,
ბილწი ყოფილხარ სულითა.
რაც ისარგებლე შენ ჩემით
მოგხმარდეს მუდამ ავადა,
ჩემი პური და მარილი
აწ გადაგიქცეს შხამადა.
ამიერიდან გამშორდი,
ნუღარას ელი ჩემგანა,

„რასაც დასთესავ ბოროტო
იმას მოიმკი ყველგანა!..
პ. დვანელი.

ბრძოლის ეპიზოდები.

(ქ. შულავერის აღების ერთი ეპიზოდთაგანი).

I.

გათენდა ქრისტეშობისთვის 28,— მთა-ბარი, მთლად არე-მარე მოფენილია თოვლით. ცა მოწმენდილია. ერთი ნაწილი საქართველოს ლაშქრისა გენერალ მაზნიაშვილის მეთაურობით ქ. შულავერისაკენ მიეშურება.

მაშინ ეს ქალაქი გახლდათ უმთავრესი „ბუდე“ სომხეთის ჯარისა, აქ მალულად მოეყარა თავი სომხეთის სამხედრო ძალას.

გენ. მაზნიაშვილმა გადაწყვიტა ამ „ბუდეს“ დანგრევა და სომხის ჯარის განადგურება...

მისი ლაშქარში სხვათა შორის, ქართველ ოფიცერთა რაზმიც იყო, კაპიტან უ-შვილის მეთაურობით; ეს რაზმი, ომის გამოცხადებისათანავე—გაეშურა ბრძოლის ველისაკენ მტერთან საბრძოლველად და საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის დასაცავად.

შუა-დღის 12 საათია, ლაშქარი 4—5 ვერსტით მიუახლოვდა შულავერს.

აქ შესდგა... შეისვენა... და აქედან დაიწყო შეუშინებელი გეგმის განხორციელება...

გენ. მაზნიაშვილს გადაწყვეტილი აქვს იქ, ბორჩალოს მაზრის შუა გულში, მუხანათ მტერს—შიგ გულში ჩასცეს სასიკვდილო ლახვარი...

ამ საქმის სისრულეში მოსაყვანად საჭიროა დაფიქრებული მოქმედება, გმირობა, სამშობლოსადმი სიყვარული თავგანწირვა... სიმამაცე... შეუპოვარი, მედგარი ბრძოლა მუხანათ—გაიძვერა მტერთან!..

შიშს, სიმხდალეს—აქ ალაგი არ უნდა ჰქონდეს!..

თუ ერთი წამი მაინც შეჰკრთა კაცი—მორჩა და გათავდა!..

საქმე—დაღუპულია! . ბრძოლა—წაგებულია!..

— რისთვის?

— იმიტომ, რომ მუხანათ—გაიძვერა მტერმა, იმის გამოცხადებამდე, რადესაც ჩვენ მეგობრობას გვეფიცებოდა, გაემაგრებინა შულავერის „კლიტე“—ის სამი მთის მაღლობები, რომელიც ვით ჯარის კაცი, ჩამწკრივებულან და სდარაჯობენ მას!..

ამ მაღლობებზე, მტერს დაუდგამს 6 ტყვიისმფრქვეველი. 4 ზარბაზანი; შემდეგ გაუკეთებია, თხრილები, სანგრები—ჩაუსაფრებია ჯარის-კაცნი „ზინვორები“, რიცხვით 500—600 კაცამდე.......

მკაცრი, დაუნდობელი ზარბაზნები, ტყვიისმფრქვეველები და მტრის თოფების ლულები მოსჩანან იქვე გორიდან.

და ყველა ეს უსიტყვო, დაუძინებელი მტერი კაცობრიობისა—მიმართულია ჩვენსკენ..

მისასვლელი იყო ერთად ერთი ხაფოხტო გზა.

სხვა, მოკლე გზით, მისვლა შულავერში ყოვლად შეუძლებელი იყო, სანამ ეს სამი მთა და მისი მაღლობები მტრის ხელში იქნებოდა.

სანამ ეს ზარბაზნები და ტყვიისმფრქვეველები მრისხანედ გამოიყურებიან ჩვენსკენ და სდარაჯობენ შულავერს, ფოსტის გზას და მის გარშემო არე მარეს—მისი აღება, ყოვლად შეუძლებელია...

ის, ვინც განიზრახავს შულავერის აღებას, პირველ ყოვლისა ჯერ ეს სამი მთა, მისი ქედ-მაღლობები უნდა აიღოს; წაართვას მტერს ზარბაზნები, ტყვიისმფრქვეველები; განდევნოს მთის თხრილებიდან, ჩასაფრებული „ზინვორები“, დაამარცხოს უკუ აქციოს იგი, თვითონ გამაგრდეს ამ მთებზე და მერე..... მერე უზრუნველყოფილია გამარჯვება...

გენ. მაზნიაშვილმა, ეტყობა, ზედმიწევნით იცის ამ სამი მთის—ღირსება—ნიშვნელობა....

მან ძალიან კარგად იცის, რომ ამ გამაგრებულ მთების აღებისათვის საჭიროა თავგანწირული, ბრძოლაში გაწვრთნილნი, დისციპლინით გამსჭვალულნი, შეუპოვარ-შეუდრეკელნი დევგმირნი, რომელთაც არ იციან: რაა შიში, სიმკრთალე, უკან დახევა, ზურგის ქცევა და რომელთა დევიზია: „წინ!.. წინ!.. ან გამარჯვება—ან გმირული, სახელოვანი სიკვდილი“!...

ამიტომაც იყო, რომ საქმის სისრულეში მოყვანა გენ. მაზნიაშვილმა მიანდო ოფიცერთა რაზმს, კაპიტან უთნელაშვილის მეთაურობით...

უთნელაშვილს უბრძანა:

— გაძლევ 13 ოფიცერს, შენ გევალება ამ მთის მაღლობების აღება.

— თქვენ იცით ბ. რომ მე სიკვდილის არ მეშინიან; ხოლო ფოსტის გზით გამგზავრება—იქნება ჩვენი დაღუპველი... ნება მიბოძეთ, ჩემის შეხედულებით ვიმოქმედო და სისრულეში მოვიყვანო თქვენი ბრძანება—უპასუხა ჯანიაშვილმა.

— გიბრძანებთ, შეასრულო ჩემი განკარგულება! ერთი სიტყვაც და სამხედრო საველე სამართალში იქნებით მიცემული!

— ესმის ბ. კაპიტანო! საქმით დაგიმტკიცებთ, რომ ჩვენ ჯოჯოხეთისაც არ გვეშინიან!

სთქვა ეს, პორ. ჯანიაშვილმა და უმალ შეუდგა, უფროსის ბრძანების შესრულებას...

სიცილ-ხარხარით გამოეთხოვნენ ამხანაგებს თავ-განწირული დევ-გმირები...

ზოგმა მათგანმა ორ-ორი თოფი წამოიკიდა ზურგზე და გაუდგნენ გზას...

საცაა მიუახლოვდებიან ფოსტის გზას და ამ გზით ათასი ნაბიჯი უნდა გაიარონ, რომ მიაღწიონ პირველი მთის კალთას და ამოაფარონ თავი!..

1000 ნაბიჯი—შარა გზით! ათას ჯერ ფეხის გადადგმა ჯოჯოხეთის ქარ-ცეცხლში!..

ეს ათასი ნაბიჯი—უდრის მთელ საუკუნეს!..

ეს ფოსტის გზა, ხომ როგორც ხელის გულზე, ისე მოსჩანს იმ ხადარაჯო მაღლობიდან, საიდანაც მრისხანედ გამოიყურებიან ზარბაზნები, ტყვიისმფრქვეველები და ამდენი ჩასაფრებულთა „ზინვორების“ თოფის ლულები?!..

ეს ხომ სიგიჟეა?!..

ეს ხომ თავხედობაა?!..

ეს ხომ აშკარად აგდება სიკვდილისა?!..

მაგრამ, მკითხველო, ქართველ ერს, თავის რამდენიმე ათასი წლობით არსებობის დროს, განა პირველად და უკანასკნელად აუგდია სიკვდილი?!..

განა პირველად და უკანასკნელად ქართველი ერი შეჰბრძოლებია სიკვდილს?!...

და აგერ... გაიშალა ჯანიაშვილის პაწია რაზმი, მოიმარჯვა თოფი და გასდასდგა ფეხი „ჯოჯოხეთის ქარცეცხლში“ —ფოსტის გზაზე...

წინ მიუძღვის პორუჩიკი მ. ჯანიაშვილი!...

დაიგრიალა მტრის ზარბაზნებმა; ამოძრავდა, ათაკაშდა მტრის ტყვიისმფრქვეველები!..

ერთის წუთის წინ, შეწყნარებული, სულ განაბული არემარე—ახმაურდა—გადაირია!!.

ცეცხლის ალში გაიხვია ფოსტის გზა!!.

მოიწამლა ჰაერი!.. ეხუთება კაცს სული!.. აღარა ისმის რა!..

მტერი არ ჰზოგავს ტყვია ყუმბარას ნიშანში იღებს ყოველ ნაბიჯს!.. მაგრამ არ კრთებიან, არ უშინდებიან თავგანწირულნი ქართველნი მოპირდაპირეს!..

თოფის სროლით უპასუხებდნენ! შეუპოვრად მიიწევიან წინ!... არ დრკება, მათი წინამძღოლი ჯანიაშვილი, ლი! - წინ, ამხანაგებო! გმირებო! თქვენი ჭირიმეთ, ყოჩაღად! და თან, მოხერხებულად იცვლის ალაგს და მტერს უგზავნიან ტყვიას...

გაუხურდათ თოფის ლულები! მეორე თოფს იღებენ ხელში და მიიწევიან წინ...

აგერ გუგუნით, ვით ქარიშხალი, დაეცემა ყუმბარა ჯანიაშვილს!..

ლეჯებ—შუა ჩაუვარდა!.. არ გასქდა! გმირი გადარჩა!.. წინ გასწია!..

გაშმაგებით ეძახის ამხანაგებს!..

და გმირები, გატაცებულნი ბრძოლის ჟინით—მას ზანს აძლევენ...

ნახევარი გზა მთლად გაიარეს, შიგ ჯოჯოხეთის ალში მიემწყვდნენ და ამ დროს კვლავ ყუმბარამ ზურგს გაუარა ჯანიაშვილს; ფარაჯა გადაჰგლიჯა, დაუწვა; თვითონ კი უვნებლად გადარჩა!..

მთლად ბოლში გაეხვია რაზმი! არას არჩევენ, ვეღარას ჰხედავენ, მაგრამ მაინც შეუპოვრად მიიწევიან წინ იმ მთისაკენ, საიდანაც ასე უწყალოდ ტყვია-ყუმბარის წვიმას ასხამენ...

აგერ კვლავ ზარბაზნის ყუმბარამ გაისრიალა ჯანიაშვილს ყურთან, საშინლად დაიღრიალა და ახალგაზრდა დევ-გმირი მთლად დაყრუა...

— დაყრუვდა ჯანიაშვილი!

— არა ესმის რა!

არც ზარბაზნის ქუხილ გრიალი და არც ტყვიის-მფრქვეველთა ტყვიის ზუზუნი...

და ეხლა მხოლოდ ერთი აზრი უტრიალებს თავში;

სასწრაფოთ, ვით ვეფხვი, ეკვეთოს მტერს, მიუახლოვდნენ მთის ძირს. და გაშმაგებული, თოფის სროლით, მიჰქრის რაზმის უფროსი, თან უძახის, ამხანაგებს გმირებს!.. და აგერ მიაღწია კიდეც მთის კალთას... ამოეფარა.

— ამხანაგებო აქ, ჩქარა!..

და ეს გმირებიც მისდევენ მას!..

მტერი განაგრძობს სროლას, რადგან ვერ ჰხედავს, თუ სად არიან ის თავხედნი, რომელთაც გაჰბედეს შარა გზით მოსვლა!..

ჩვენები აცვივდნენ მთაზე, პირველად ტყვიის-მფრქვეველთან მივიდა ჯანიაშვილი და ერთის თვალის დახამხამებაზე სამი „ზინვორი“ საიქიოს გაისტუმრა!

მას მიეშველა პოდპორუჩიკი მშველიძე და შეებრძოლნენ 7 ზინვორს რომელნიც დაჰკრეს—დახოცეს...

ხელთ იგდო ჯანიაშვილმა მტრის ტყვის-მფრქვეველი, სასწრაფოდ მომართა, მოაბრუნა ლულა მტრის ზარბაზნებისკენ, გადაცა ამხ. მშველიძეს და უბრძანა დაეშინა მტრის ზარბაზნებისათვის, თვითონ კი გაექანა კიჟინით მეორე მთისკენ... და გამარჯვებული გაიძახოდა: „გაუმარჯოს საქართველოს!.. აბა, სასწრაფოდ მოგვეშველენით!“ ამ დროს გამოჩნდა თავის რაზმით კაპიტან უთნელიშვილი, რომელიც ამოღებული ხმლით წინ მიუძღოდა ოფიცერთა რაზმს და ამხნევებდა:

— აბა, გმირებო, მომყევით ჩქარა! გაუმარჯოს საქართველოს! სიკვდილი მტერსა!..

აგერ, ვეფხვივით ეკვეთა ჯანიაშვილი თავის ამხანაგებით მეორე მთის მაღლობს.

ამ დროს მოისმა მძლავრი კიჟინა!..

— გაუმარჯოს საქართველოს! . ვაშა!..

ეს —კახელთა 20 კაცისაგან შემდგარი, მოხალისეთა რაზმი აღმოჩნდა!..

ამ რაზმს არ ჰყავდა არც ოფიცერი და არც უნტერ-ოფიცერი...

ამ კახელმა მოხალისეთა რაზმმა თავიანთ შორის ამოირჩიეს უფროსი და თავისი ნებით გამოსწიეს ბრძოლის ველისკენ..,

შეკრთა... შეტორტმანდა მტერი... თავ-ბრუ დაესხა!..,

აერია დავთარი, მოშალეს—გააფუჭეს ორი ტყვიის მფრქვეველი და გაიქცნენ; დაიძრა მტრის ყველა ჯარიც!..

მოჰკურცხლა მტრის არტილერიამაც...

დაჰკრეს კიჟინა ჩვენმა გმირებმაც, კახელთა რაზმმა; ქვეიდან შემოუტია —კაპიტან უთნელიშვილის რაზმმა და ის ორი ზარბაზანი, რომელსაც მტერი მიაქანებდა... მას ჩაუვარდა!..

გარბოდა მტერი თავ-ზარ დაცემული, უგზო-უკლოდ და მუსრს ავლებდა მას გენ. მაზნიაშვილის ლაშქარი.

მხოლოდ ეხლა მოვიდა გონს ჯანიაშვილი, და თავისუფლად ამოისუნთქა!..

მუდამ გმირი მამულიშვილი, ერის სადარაჯოზე სმენას მოკლებული, მალე ტფილისს გამოგზავნეს, რომ მოსიყვარულე ხელმა განკურნოს იგი.

ეს ბრძოლა სავსებით ჩვენი გამარჯვებით დამთავრდა და მტერი მხოლოდ თავგანწირულ გაქცევაში ლამობდა სიცოცხლის შენარჩუნებას.

ვაშა და დიდება იმ ქართველ ვაჟკაცთ რომელთაც დაუვიწყარი სახელი დაიმსახურეს! ტყუილად არ უწოდებია დიდს მათვის [illegible]

ამათ მარადის ახსოვდეთ შოთას სიტყვები:

„სჯობს სიცოცხლესა ნაძრახსა
სიკვდილი სახელოვანი“.

ჩემო მკითხველებო, მიჰბაძეთ ამ გმირებს!

თომა მაღაროელი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საახალწლო მილოცვები

ქალაქის მამებს.

პროექტი დაპირებებით ურიცხვი მოგვისმენია,
დემოსთენოსენ ყველანი, ქალაქს კი ჩასძინებია.

ქალაქის კახას.

შავი ჭირის დროს ვირთხის დაჭერაშიც ნაღდ ფულს იძლევიან.

ხასურსათო განყოფილებას

ვანც რა უნდა თქვასო, წისქვილმა კი ფქვასო.

ხაალმშენებლო განყოფილებას

ქვეჭვაძიანთ გაშოსა ერთი ძირი ვენახი ჰქონდა, ისეც ხარმა შეუჭამაო.

ბუღალტერიას.

კარგი რომ გჭირდეს გიკვირდეს
ავი რა საკვირველია.

ხასანიტარო განყოფილებას.

ტიფი, ისპანკა, ყვავილი მცხოვრებლებს მოსდებიაო
„ფრაქცია“ იყოს კარგათა, სხვა მეწყერს წაუღიაო.

დრამატიულ საზოგადოებას.

სულ ძილი-ძილი,
როსლა გეღირსოს შენ გაღვიძება.

საბავშს.

ქვეყანა ვნახე უძაღლო,
შიგ გავიარე უჯოხო.

პორტის სამართველოს.

როგორც მოსულხარ სვინაო,
ისევე წაბვალ შინაო.

პორტის სამუშევართა უფროსის კანცელარიას.

ჭინჭველსა რო ფრთები გამოესხმება,
ღმერთი მაშინ გაუწყრებაო.

ოქროს ვერძს.

[illegible]
[illegible]

მილიციას.

აქლემები წაიკიდნენ
კოზაკი შუაში გასრისესო.

ქალთა საზოგადოებას.

პირველათ იყო სიტყვა და სიტყვა იგი იქცა საქმეთ.

ვაჭართა საზოგადოებას.

კოკასა შიგა რაცა სდგას,
იგივე წამოდინდების.

ფინჯან ჩაებს

იგი წავა და სხვა მოვა,
ტურფასა საბაღნაროსა.

მუშათა პროფესიონალურ კავშირს

დედამ რომ შვილი გაზარდოს,
ეძაგრე შენისთანაო.

წერა კითხვის საზოგადოებას.

რაც აგირჩიეს ერთი წელია . . . . . .

მასწავლებელთა კავშირს,

სიტყვა სხვაა, საქმე სხვაა,
შუაში უდევს დიდი ზღვარი.

ფოთი. ნარელი.

ახალი ამბები

— დღეს 13 იანვარს არტისტიულ საზოგადოების დარბაზში ბათუმის პარტიზანულ პოლკის სასარგებლოთ გამართული იქნება ფრიად შინაარსიანი საღამო. იმედია ქართველი დემოკრატია თანაგრძნობას არ მოაკლებს ჩვენს მამაც პარტიზანების დახოცილ ამხანაგების ოჯახებს; რომელთაც მოხმარდება წმინდა შემოსავალი.

— სახელმწიფო კონტროლიორს, როგორც გადმოგვცეს ხელი არ მოუწერია სოც. ფედერალ. პარტიის ტრამვაიელ მუშების ჯამაგირების ორდერზე, რის გამოც ჩვენი ამხანაგი მუშები ამ უქმეებზე უკაპეიკოდ დარჩნენ. უწყურის, ათთუმის, ჩაქვის და დუშეთის გმირებისთვის უთქვამთ, თქვენ უკნონი ხართ განვლილ ორმ ლებიისთვისო, და ამის გამოც უჯამაგიროდ დასტოვეს ჩვენი რაზმელი მუშები.

— ძუკუ ლოლუას გუნდი. ქ. ტფილისში სოიალისტ-ფედერალისტთა გუნდს ადგენს დასავლეთ საქართველოს ცნობილი ლოტბარი ძუკუ ლოლუა. გუნდში ჩაწერა შეიძლება სოც. ფედერალისტთა პარტიის მთავარ ბინაზე ლორის მელიქოვის ქუჩა № 1. მუშათა გაზეთ „სოც. ფედერალისტის“ რედაქციაში. ყოველ დღე საღამოს 5—9 საათამდე.

რედაქტორი: სარედაქციო კოლლეგია.
გამომც.: მუშათა კავშირის გამგეობა.